

บทบาทสตรีฝรั่งเศสในการปฏิวัติ ค.ศ.1789

ณัฐพร ไทของรักษ์*

บทคัดย่อ

บทบาทของสตรีในฝรั่งเศสได้รับการพัฒนามากขึ้นเรื่อยๆ ในระบอบเก่าสตรีเคยมีบทบาทเพียงแต่การเป็นมารดาและเลี้ยงดูบุตร การปฏิวัติฝรั่งเศสทำให้เห็นบทบาทของสตรีทางการเมืองได้เป็นอย่างดี มีการเข้าร่วมทางการเมืองของสตรีในหลายๆ เหตุการณ์และรูปแบบ เช่น การตั้งชมรมสตรี การตั้งกองกำลังรักษาการณ์สตรี จากกระแสสตรีนิยม ทำให้สตรีพยายามเรียกร้องสิทธิของตนเองในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิทางการศึกษา สิทธิความเท่าเทียมกันกับบุรุษ สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมืองทำให้สตรีถูกกีดกันในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

คำสำคัญ: การปฏิวัติฝรั่งเศส, สตรี, สตรีนิยม

Abstract

The role of French's women had been continuously developed. In the Old Regime, the role of women had been limited in being mother and taking care of children. The role of women began to change between the French Revolution. They engaged themselves in politic in many events and forms, such as forming a feminine club or women militant soldiers or even demanding for their civil, educational and political rights. However, conflicts between political groups prevented women to participate in the French politic.

Keyword: French Revolution – women – feminisme

* อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทนำ : สตรีฝรั่งเศสก่อนการปฏิวัติ

สภาพสังคมในระบอบเก่ามีความแตกต่างจากสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่อย่างมาก เปรียบเสมือนเป็นอีกโลกหนึ่งซึ่งมีวัฒนธรรมต่างกัน ในฝรั่งเศสมีสภาพาฐาณันดร (États généraux) ซึ่งแบ่งออกเป็น นักบวช ชุณหางและสามัญชน โดยทำหน้าที่บริหารร่วมกัน แต่ละชนชั้นมีกฎเกณฑ์หรือระเบียบของตนเอง ในขณะที่สามัญชนซึ่งมีจำนวนถึง 98% ของจำนวนประชากรในฝรั่งเศสเป็นตัวหล่อเลี้ยงเศรษฐกิจฝรั่งเศส แต่พวกเขากลับต้องถูกขูดรีดจากภาษี

สตรีเป็นส่วนหนึ่งของสังคม แต่บทบาทของสตรีถูกจำกัดอยู่ที่หน้าที่ของความเป็นภรรยาและการเลี้ยงดูบุตร บทบาททางการเมืองของสตรีก่อนการปฏิวัติแทบจะไม่ปรากฏเด่นชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีที่อาศัยอยู่ในชนบทของฝรั่งเศสมีอุปสรรคสำคัญเกี่ยวกับหลักฐานและข้อมูลอยู่สองประการ ประการแรกสตรีไม่มีการศึกษา อ่านหนังสือไม่ออกและเขียนไม่ได้ อีกทั้งสตรีเป็นผู้อยู่ใต้อำนาจของบุรุษ ประการที่สอง เอกสารส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับชนบทมักมีรายละเอียดที่น้อยกว่าในเอกสารที่เกี่ยวกับเมือง ซึ่งเป็นธรรมชาติของชนบทที่จะผลิตงานเขียนออกมาน้อยกว่าในเมือง

ข้อมูลและการศึกษาเกี่ยวกับสตรีก่อนการปฏิวัติส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับเรื่องข้อมูลสถิติ การแต่งงานและการมีบุตร หลักฐานที่จะทำให้ทราบได้คือ ทะเบียนบันทึกการเกิด การตายและการสมรสของตำบล (Registres paroissiaux) ซึ่งเป็นเอกสารที่บันทึกข้อมูลของประชากรในพื้นที่นั้นๆ เช่น อายุ สถานที่เกิด ชื่อของบรรพบุรุษ และจำนวนผู้รู้หนังสือในชุมชน จากหลักฐานดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า ในชนบท ค่าเฉลี่ยอายุในการแต่งงานเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ยกเว้นในครอบครัวของชนชั้นสูง เช่น ในโบเว (Beauvais) คริสต์ศตวรรษที่ 17 อายุเฉลี่ยในการแต่งงานหญิง 25 ปี ชาย 26.5 ปี ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศส ในเมน (Maine) หญิงอายุ 27 ปี ชาย 29.5 ปี (Pierre Goubert 1960 : 608-612) หลังจากแต่งงานแล้ว สตรีจะมีบุตรแต่ละคนอายุห่างกันประมาณ 2 ปี ส่วนหนึ่งที่ทำให้การแต่งงานเกิดขึ้นช้าเนื่องจากฝ่ายชายต้องการทำงานเพื่อหาค่าสินสอด โดยภาพรวมสตรีในชนบทมีอิสระในการแต่งงานมากกว่าสตรีชั้นสูง สตรีสามัญชนมักแต่งงานระหว่างคนในพื้นที่และชนชั้นเดียวกัน โดยหวังที่จะแต่งงานเพื่อความมั่นคงของตนเองในอนาคต อัตราการแต่งงานใหม่ในกรณีที่คู่สมรสเสียชีวิต ผู้ชายมีมากกว่าผู้หญิง โดยเฉพาะผู้หญิงที่อายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป มองว่าการแต่งงานใหม่อีกครั้งเป็นเรื่องที่ลำบาก

ความเป็นมารดาเป็นอีกบทบาทหนึ่งของสตรี เมื่อจะคลอดจะมีการตามหมอด้าแยมาช่วยในการคลอด มีบุคคลใกล้ชิด เช่น มารดา อยู่ใกล้ๆ ระหว่างคลอด ช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 18 เริ่มมีพยาบาลผดุงครรภ์มากขึ้น ซึ่งต้องมีการจ่ายค่าจ้างในการทำคลอดแต่ไม่

เป็นที่นิยมมากนัก โดยทั่วไปในชนบทอัตราการตายของสตรีซึ่งเกิดจากการเสียชีวิตระหว่างคลอดมีสูงกว่าการเสียชีวิตโดยทั่วไปของบุรุษ

หน้าที่ของสตรีคือ การเลี้ยงดูบุตรและทำงานบ้าน โดยเฉพาะลูกสาวซึ่งแม่ถือว่าเป็นผู้ที่ให้การศึกษาแต่เพียงผู้เดียว เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่รับแต่เด็กผู้ชายซึ่งพวกเขาเหล่านี้จะถูกส่งไปเรียนในช่วงที่ไม่ใช่ฤดูเกษตร โดยมีชุมชนหรือพ่อแม่เป็นผู้จ่ายค่าเล่าเรียน

ในการทำงาน งานของสตรีในชนบทสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มคือ สตรีรับผิดชอบในการหาของป่า ให้อาหารสัตว์ ริดนมวัว เก็บพืชผัก ทำความสะอาดบ้าน และสตรีที่ทำการเกษตร มีวิถีการดำรงชีวิตแบบผู้ชาย ในขณะที่สตรีสามัญชนที่อาศัยอยู่ในเมือง ส่วนใหญ่มีอาชีพใช้แรงงาน แม่ค้า ช่างฝีมือ พนักงานบริการในร้านอาหาร จากการที่ในสังคมเพศหญิงมักอยู่ในสถานะที่ต่ำกว่าเพศชายเสมอ โดยเฉพาะสตรีสามัญชนมักถูกกีดกันในการทำงาน โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ การกีดกันเรื่องเพศเข้มข้นกว่าในชนบทเพราะสมาคมช่างฝีมือล้วนแต่มีสมาชิกเป็นผู้ชาย ค่าจ้างที่ได้รับก็อยู่ในอัตราที่ต่ำกว่าแรงงานชาย

แม้ว่าสตรีจะถูกจำกัดด้วยข้อกำหนดและเงื่อนไขต่างๆทางสังคม แต่การดำรงชีวิตไม่ได้ลำบากมากนักเพราะพยายามที่จะไม่ปิดกั้นตัวเองอยู่ในบ้านเรือนของตนเท่านั้นแต่พยายามที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคม สตรีชนชั้นกลางแสวงหาและเรียนรู้ทักษะด้านต่างๆ รวมถึงวัฒนธรรม ในขณะที่พวกสตรีหม้าย ส่วนใหญ่ก็รู้จักใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทางการเกษตรและพื้นที่ว่างเปล่าในเมือง อีกหลายๆคนประกอบธุรกิจในภาคการค้าและธนาคาร

อีกหนึ่งบทบาทที่สำคัญของสตรีต่อชุมชนคือ การจดจำหรือถ่ายทอดเรื่องราวต่าง รวมถึงการศึกษาเกี่ยวกับลำดับเครือญาติในครอบครัวของตนเองเปรียบเสมือนเป็นแหล่งข้อมูลของชุมชนโดยรับฟังข้อมูลมาจากบรรพบุรุษซึ่งเป็นผู้ชายและถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านี้ไปยังคนรุ่นต่อไปด้วย

อย่างไรก็ตามสถานะของสตรีทางสังคมก็ยังคงต่ำกว่าบุรุษ พจนานุกรม ฟูติแยร์ (Furetière) ตีพิมพ์ในค.ศ. 1690 ได้ให้ความหมายของคำว่า ครอบครัว ไว้ว่าเป็น กลุ่มของบุคคลซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าและผู้อยู่อาศัย อาจจะเป็นภรรยา ลูกๆ และคนรับใช้ จากการนิยามคำว่า ครอบครัว เช่นนี้แสดงให้เห็นถึงความต่ำกว่าของสตรี ซึ่งสตรีมีหน้าที่ทำอาหารให้กับสามีและคนงาน สตรีจะรับประทานอาหารที่เหลือหลังจากที่ทุกคนได้กินเสร็จเรียบร้อยแล้ว

การที่สตรีด้อยกว่าบุรุษในสังคม ข้อถกเถียงส่วนใหญ่มักมุ่งไปเน้นไปที่เรื่อง ธรรมชาติของสตรีที่มีร่างกายเปราะบางและเชื่อว่าสตรีขาดสำนึกทางการเมือง โดยเฉพาะในชนบทช่วงก่อนการปฏิวัติ รวมถึงจากความเชื่อดั้งเดิมที่มักมองว่า สตรีเป็นต้นเหตุของความโชคร้าย ดังเช่น เรื่องอีฟและอดัม หรือในยุคคลงที่มีการกล่าวหาว่า สตรีเป็นแม่มดหรือซาตาน คนส่วนใหญ่ยังคงเชื่อยึดติดกับความคิดเช่นนี้อยู่

1. สตรีกับการปฏิวัติฝรั่งเศส

ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เป็นยุคที่แนวคิดและอิทธิพลของนักปรัชญาเมธี ได้แพร่กระจายไปทั่วยุโรป สตรีซึ่งมีฐานะต่ำกว่าบุรุษในสังคมระบอบเก่าได้เริ่มมีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงสถานะของตนเอง บทบาทของสตรีมีมากขึ้นในการปฏิวัติฝรั่งเศสนำมาสู่การเรียกร้องสิทธิในทางการเมืองและสิทธิในความเป็นพลเมือง สตรีมีบทบาทสำคัญในช่วงปฏิวัติฝรั่งเศสมีทั้งกลุ่มที่นิยมการปฏิวัติและกลุ่มที่ต่อต้าน ดังนั้นการปฏิวัติฝรั่งเศสถือเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้สตรีสามารถเพิ่มบทบาทของตัวเองได้มากขึ้นทั้งทางด้านการเมืองและสังคม

ก่อนการปฏิวัติฝรั่งเศส มากีส์ เดอ กองดอร์เซ (Maquis de Condorcet) นักปรัชญาฝรั่งเศสได้ปลุกกระแสสตรีนิยมในหมู่ชนชั้นสูง เสนอความเห็นตอบโต้งานเขียนเรื่องเอมิล (Emile) ของรุสโซ ซึ่งตีพิมพ์ในค.ศ.1762 มีเนื้อหาที่มองว่า ธรรมชาติของสตรีไม่ควรที่จะเกี่ยวข้องทางการเมือง กองดอร์เซมองว่า สตรีควรมีสิทธิในทุกๆ ด้านที่บุรุษพึงมี โดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่จะช่วยก่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทางเพศในหมู่สมาชิกครอบครัวได้ (Condorcet, 1787 : 15-16)

มีการศึกษาหลายๆ งานที่ทำการสำรวจหลักฐานท้องถิ่นและพบว่า แม้ว่าเรื่องราวเกี่ยวกับสตรีในทางการเมืองในระบอบเก่าจะมีไม่มากนัก แต่ไม่ได้หมายความว่าสตรีไม่ได้มีบทบาทใดๆ เลย เพียงแต่ว่าการหาร่องรอยเหล่านั้นค่อนข้างที่จะลำบากในการค้นหา (Jacques Guillaumou et Martine Lapied 2000 : 1) อย่างไรก็ตามมีการศึกษาที่พยายามแสดงให้เห็นถึงบทบาทของสตรีทางการเมืองในช่วงระบอบเก่าเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงที่เพิ่มมากขึ้นในช่วงการปฏิวัติ บทบาทของสตรีในเมืองท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้สตรีมีบทบาททางการเมืองให้มากขึ้น เช่น ในแคว้นวอกลูส (Vaucluse) บุษดูโรน (Bouche-du-Rhône) และ บาส แอลป์ (Basses Alpes) (Jacques Guillaumou et Martine Lapied 2000 :2)

เราพบได้ว่า สตรีมักไม่ได้มีการพูดถึงหรือปรากฏบทบาทสำคัญในเมืองระดับชาติ แต่พบได้ว่า ในสภาท้องถิ่น มีสตรีหลายหลายคน อยู่ในคณะกรรมการชุมชนในฐานะผู้นำของครอบครัวและมีอำนาจในการตัดสินใจเทียบเท่ากับชาย มีการอ้างอิงหรือกล่าวถึงสมุดบันทึกว่าด้วยความเดือดร้อน (Cahier de doléance) ของสตรีเหล่านี้อยู่บ่อยครั้ง (Martine Lapied 2006 : 47) ซึ่งมีการตีความของนักประวัติศาสตร์ยุคใหม่ที่มองว่าเหตุการณ์ทางการเมืองระดับชาติ มักมีพื้นฐานมาจากการเมืองท้องถิ่นทั้งสิ้น ดังนั้นการมีสตรีอยู่ในสภาชุมชนถือเป็นจุดเริ่มต้นในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

ก่อนหน้าการปฏิวัติ การร้องทุกข์ของสตรีต่อสภาชุมชนในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองแทบไม่มีการบันทึกหรือปรากฏในเอกสารราชการเลย อย่างไรก็ตามเราพบว่า สตรีเริ่มมีการเคลื่อนไหวทางการเมือง แต่เป็นในลักษณะทำขึ้นเพื่อเรียกร้องในเรื่องที่กระทบกระเทือน

ต่อวิถีชีวิตของตน จุดมุ่งหมายทางการเมืองยังไม่เด่นชัดนัก โดยการเขียนถ้อยแถลงหรือการร้องเรียนในกรณีต่างๆ เช่น ราคาอาหารที่สูงขึ้น หรือการต่อต้านการเก็บภาษี มีการเขียนสมุดบันทึกว่าด้วยความเดือดร้อนยื่นต่อสภานานันดรเพื่อเรียกร้องถึงความเป็นธรรม แม้ในชนบทซึ่งไม่ปรากฏสิ่งต่างๆ เหล่านี้มากนัก แต่ก็พอมีให้เห็น เช่น กลุ่มสตรีผู้ปลูกลาเวนเดอร์ในเมืองมาร์กเซย (Marseille) ได้เขียนสมุดบันทึกความเดือดร้อน โดยระบุว่าไม่ได้เขียนในฐานะสตรีแต่เขียนในฐานะประชาชนผู้ยากไร้ซึ่งประสบความยากลำบากในการดำเนินชีวิต พวกเขาไม่รู้หนังสือต้องให้ขอร้องให้ผู้อื่นเป็นคนเขียนคำร้องนี้ให้ (Martine Lapiéd 2006 : 48) โดยกล่าวถึงการเอาเปรียบของพ่อค้าสบู่ที่เป็นผู้รับซื้อดอกลาเวนเดอร์แต่กตราคาพวกเขาเห็นได้ว่าส่วนใหญ่สมุดบันทึกบันทึกความเดือดร้อนในช่วงก่อนการปฏิวัติมักเป็นแง่มุมทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งเป็นปัญหาที่ประสบทุกวันมากกว่าการเมือง ประเด็นสำคัญ เช่น การขาดการศึกษา การตายในขณะคลอดบุตร สิทธิในการประกอบอาชีพและอาชีพสงวนสำหรับสตรี เช่น ช่างตัดเสื้อและช่างปักลายผ้า

1.1 สตรีกับการปฏิวัติฝรั่งเศส

ในช่วงการปฏิวัติ สตรีมีบทบาทสำคัญในหลาย ๆ เหตุการณ์ โดยเฉพาะเหตุการณ์สำคัญในเดือนตุลาคม ค.ศ.1789 และเหตุการณ์วันที่ 10 สิงหาคม ค.ศ.1792 และพยายามมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบ เช่น การเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอความคิดเห็น การตั้งสมาคมสตรี การตั้งกองกำลังรักษาการณ์แห่งชาติสตรี การเข้าร่วมในกองทัพปฏิวัติ การให้ความช่วยเหลือทางด้านอุปกรณ์และกำลังใจแก่ทหารและครอบครัว รวมถึงการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของพิธีเฉลิมฉลองการปฏิวัติ แต่บทบาทเหล่านี้ไม่ค่อยเป็นที่รับรู้มากนัก

ก่อนการปฏิวัติ ฝรั่งเศสอยู่ในฐานะที่ลำบาก ประสบปัญหาทางการเงิน มีความพยายามที่จะเก็บภาษีจากพวกฐานันดรที่หนึ่งและสองแต่ก็ถูกต่อต้านจากพวกเขาเหล่านั้นเอง สถานการณ์เลวร้ายลงเรื่อยๆ ประชาชนเริ่มต่อต้าน มีการเสนอให้มีการปฏิรูป ประชาชนที่จงรักภักดีก็เขียนฎีการ้องทุกข์เพื่อให้กษัตริย์ยกเลิกการตรวจตราข้าวและยกเลิกการเก็บภาษีที่เข้มงวดแต่ก็ไม่เป็นผล มีความพยายามที่จะเรียกร้องให้มีการแก้ไขให้มีความเสมอภาคทางสภานานันดร แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จทำให้ฐานันดรที่สามเลยประกาศตนเป็นสภาแห่งชาติ (Assemblée nationale) ถือเป็นการสิ้นสุดการปกครองหลักเทวสิทธิ์ของกษัตริย์เริ่มการปกครองของประชาชน ในวันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ.1789 มีการประชุมสภาของฐานันดรทั้งสามร่วมกันในฐานะสมัชชาสภาแห่งชาติเป็นสมัยแรก

อย่างไรก็ตามขุนนางที่เสียผลประโยชน์ไม่พอใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นและมีข่าวลือว่า ในการประชุมสมัชชาสภาแห่งชาตินั้นจะจับกุมตัวสมัชชาสภานานันดรที่สามไว้ เพื่อบีบให้ทำตามที่ตนเองต้องการ ข่าวนี้ได้แพร่กระจายไปทั่วปารีส ก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่ประชาชนทั่วไปขึ้น กอปร

กับสภาพอากาศแปรปรวน ข้าวยากหามากแพง นำไปสู่เหตุการณ์การบุกเข้ายึดคุกบาสตีลีย์ (Bastille) เพื่อเข้าไปเอาอาวุธและปลดปล่อยนักโทษการเมือง ในวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ.1789 เหตุการณ์นี้เริ่มเห็นบทบาทของสตรีที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมือง โดยสตรีทำหน้าที่ในการส่งสัญญาณให้กับบุรุษในการบุกยึดคุก รวมทั้งคอยช่วยสนับสนุนในเรื่องอุปกรณ์และเสบียง จากเอกสารของศาลซึ่งบรรยายรายละเอียดของการจับกุมสตรีที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นี้ ได้มีการระบุว่า สตรีหลายคนเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวครั้งนี้และถูกตัดสินให้ลงโทษกับความผิดที่ได้กระทำด้วย (Eliane Gubin 2014: 8)

หลังจากเหตุการณ์คุกบาสตีลีย์ มีการประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและความเป็นพลเมือง ให้มีความเสมอภาค เสรีภาพและความยุติธรรม รวมทั้งรับรองสิทธิในทรัพย์สินของทุกคน เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ.1789 อย่างไรก็ตามในเดือนกันยายน ค.ศ.1789 สมาชิกสภาแห่งชาติเกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับการแบ่งสรรอำนาจระหว่างฝ่ายนิยมเจ้าและขุนนางกับฝ่ายที่นิยมการปฏิวัติซึ่งหวังที่จะให้มีการปกครองในรูปแบบรัฐสภาตามแบบอังกฤษ วันที่ 11 กันยายน ค.ศ.1789 พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ปฏิเสธที่จะลงนามในการยกเลิกอภิสิทธิ์ต่างๆ ตามระบอบฟิวดัล

นอกเหนือจากเรื่องการเมืองซึ่งไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในเรื่องของความเสมอภาคได้ ยังมีปัญหาวิกฤตการณ์เศรษฐกิจที่ยังคงทวีความรุนแรงขึ้น เกิดการขาดแคลนอาหารในปารีส เพราะการเก็บไว้ขายเก็งกำไร ขนปังเพิ่มราคาขึ้นอย่างรวดเร็ว ค่าเงินลดต่ำลง คนว่างงาน การอพยพย้ายถิ่นของตระกูลขุนนางไปยังดินแดนอื่นส่งผลให้ช่างและกรรมกรชั้นสูงไม่มีงานทำ ข่าวลือแพร่กระจายทั่วปารีสว่าจะมีการก่อกองยึดอำนาจจากหลายๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายต่อต้านสภาแห่งชาติและต่อต้านคอมมูนปารีส พร้อมๆ กับการเดินทางมาถึงปารีสของกองทัพฟลอนด์ (Flandre) ซึ่งเป็นกองทหารองครักษ์ของกษัตริย์ในปลายเดือนกันยายน ทำให้เกิดความวิตกว่า ฝ่ายกษัตริย์จะยึดอำนาจคืน

จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนเป็นอย่างมาก สตรีซึ่งมีหน้าที่ในการหาอาหารให้กับสมาชิกครอบครัวของพวกเขา มองเห็นว่า ควรจะมีการเรียกร้องให้ราชสำนักสนใจปัญหานี้มากขึ้น อีกทั้งสตรีเหล่านี้มองเห็นการจัดเลี้ยงใหญ่โตของราชสำนักพร้อมด้วยอาหารอันอุดมสมบูรณ์ ในขณะที่พวกเขาอยู่ในสภาพอดอยาก ทำให้กลุ่มสตรีเหล่านี้ลงความเห็นกันว่า จะร่วมกันเดินขบวนไปยังพระราชวังแวร์ซายส์เพื่อเรียกร้องขอขนมปังจากพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ในวันรุ่งขึ้นซึ่งก็คือ วันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ.1789 ส่งผลให้ในเช้าวันนั้นมีสตรีหลายพันคนซึ่งประกอบไปด้วย พวกหาเช้ากินค่ำ แม่ค้า ช่างแกะสลัก ช่างปั้น แม่ค้าขายดอกไม้และผู้หญิงข้างถนน รวมทั้งโสเภณีชั้นสูงจากย่านฟอว์บูร์กส์ แซง ตองตวน (Faubourg Saint-Antoine) เลส์ ฮาลล์ (Les Halles) พร้อมด้วยกลุ่มชายจำนวนหนึ่งมารวมตัวกันก่อนเคลื่อนขบวนจากหน้าศาลาว่าการกรุงปารีสเพื่อเดินทางไปยังพระราชวังแวร์ซายส์

ภาพของสตรีที่ปรากฏนั้นบางคนเดินเท้าเปล่า บางคนขี่ม้า นั่งรถม้าและเกวียน บางคนนั่งบนแท่นปืนใหญ่ อย่างไรก็ตามไม่เพียงแค่นี้ที่ทำให้สถานการณ์ระอุขึ้น เมื่อพระเจ้าหลุยส์ยังคงปฏิเสธที่จะลงนามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและความเป็นพลเมืองและมีข่าวลือออกมาว่าพระเจ้าหลุยส์ต่อต้านการปฏิวัติ บวกกับความไม่พอใจคำพูดของพระนางมารี อังตัวเนตต์ที่ไม่เข้าใจและไม่สนใจถึงสถานการณ์ถึงความอดอยากของประชาชน สตรีจึงเปลี่ยนสถานะของตนเองเป็นกองกำลังรักษาการณ์แห่งชาติ (*garde national*) ทำหน้าที่คุมตัวกษัตริย์และพระราชวงศ์กลับปารีส จูลส์ มิเชอเลต์ (*Jules Michelet*) นักประวัติศาสตร์ฝรั่งเศสซึ่งโดยส่วนตัวไม่ได้มีความนิยมชมชอบสตรีมากนัก ได้บรรยายถึงความสำคัญของสตรีในการปฏิวัติไว้ว่า « ผู้ชายเข้ายึดคุกบาสตีลล์ผู้หญิงทำหน้าที่คุมตัวกษัตริย์และราชวงศ์จนกระทั่งถึงปารีส นั่นคือการปฏิวัติ » (*Jules Michelet 1855 : 26*) ดังนั้นเห็นได้ว่าการออกมาเคลื่อนไหวในการปฏิวัติของสตรีไม่ใช่เพียงแค่การเรียกร้องขอขนมปังหรือให้มีอาหารเพื่อบริโภคเท่านั้น แต่ถือเป็นการเรียกร้องในสิทธิที่สตรีพึงมีในฐานะพลเมือง

การที่สตรีสามัญชนเข้าไปข้องเกี่ยวกับการปฏิวัติอย่างมากมาย ตีความได้ว่า เป็นเพราะสตรีเหล่านี้อาศัยอยู่ตามท้องถนน ทำงานในตลาด ได้มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันในสถานที่สาธารณะ ข้อมูลข่าวสารถูกถ่ายทอดจากสตรีแบบปากต่อปาก ทำให้การปลุกกระดมเพื่อให้สตรีเข้าร่วมก่อการปฏิวัติทำได้โดยง่าย

1.2 กระแสสตรีนิยม

การเข้าร่วมการปฏิวัติของสตรีได้สร้างความพอใจแก่ผู้นำในขณะนั้นที่ต้องการให้สตรีหลุดพ้นจากอำนาจของระบบเก่าและศาสนจักร (*Louis Davance 1977 : 351*) ท่ามกลางกระแสของการปฏิวัติก่อให้เกิดกลุ่มเคลื่อนไหวสตรีนิยมขึ้นเนื่องจากการเปิดโอกาสให้สตรีเข้าร่วมทางการเมืองนั้นไม่ได้แปรเปลี่ยนไปตามแนวคิดในเรื่องความเสมอภาคซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในการปฏิวัติ ในหนังสือของมาดาม เดอ กัวซี (*De Coicy*) ซึ่งเขียนขึ้นใน ค.ศ.1789 กล่าวโจมตีถึงข้อถกเถียงของสมาชิกสภาซึ่งไม่มีการพูดถึงสิทธิสตรีเลย (*Eliane Gubin 2014: 8*)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าสังคมจะเปิดกว้างมากขึ้นแต่ความคิดในการต่อต้านไม่ให้สตรีมีบทบาททางการเมืองก็ยังคงมีอยู่ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.1790 เทรอน เดอ เมริกัวร์ (*Théroigne de Méricourt*)¹ เป็นตัวแทนของตำบลกลเดอเลียร์ (*Cordeliers*) ได้เสนอต่อสภาแห่งชาติให้มีการสร้างโบสถ์ที่บาสตีลล์ได้รับการลงมติเห็นด้วยเป็นเอกฉันท์ แต่เมื่อเมริกัวร์เรียกร้องต่อตำบลให้มีการสร้างโบสถ์ตามมติของสภาแห่งชาติกลับได้รับการปฏิเสธ (*Devance Louis 1977: 360*) เมริกัวร์ยังคงดำเนินบทบาททางการเมืองของตนเองต่อไปโดย

¹ เกิดในค.ศ.1762 ในครอบครัวเกษตรกร

ตั้งสมาคมเพื่อนกฎหมาย (Société des Amies de la Loi) บทบาทสมาคมนี้ไม่เด่นชัด เนื่องจากมีแต่ชนชั้นสูง สมาคมนี้จึงเป็นเพียงแต่สมาคมที่กระจายข่าวเกี่ยวกับสภาแห่งชาติ

หนังสือพิมพ์นิยมกษัตริย์กล่าวหาเมริกูร์ว่ามีส่วนร่วมก่อความไม่สงบในเหตุการณ์เดือนตุลาคม ค.ศ.1789 นำไปสู่การออกหมายจับในเดือนสิงหาคม ค.ศ.1790 เมริกูร์เดินทางกลับไปทีเบลเยียมและถูกจับตามองในข้อหาปลุกระดมประชาชนให้ต่อต้านจักรพรรดิ ออสเตเรียและเผยแพร่แนวคิดการปฏิวัติฝรั่งเศส ในเดือนมกราคม ค.ศ.1792 หลังจากพ้นข้อกล่าวหา เมริกูร์ได้เดินทางกลับมายังปารีสและดำเนินการเคลื่อนไหวในหลายๆ เหตุการณ์ เป็นผู้ที่เรียกร้องสิทธิในการเลือกตั้งของสตรีให้เท่ากับบุรุษ เพื่อให้สตรีมีพื้นที่ในสังคมและหลุดพ้นจากกีดกันทางการเมืองจากบุรุษ อย่างไรก็ตามเมริกูร์ยอมรับถึงความเหน็ดเหนื่อยของบุรุษ หลังจากนั้นไม่นานเมริกูร์เกิดอาการทางประสาทต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล

ในช่วงค.ศ.1790 - ต้นค.ศ.1792 เป็นช่วงที่ถือว่าเป็นช่วงการบูรณะฝรั่งเศสภายใต้ สมัยสภาร่างรัฐธรรมนูญ สตรีพยายามเพิ่มบทบาทของตนเองโดยการตั้งสมาคมขึ้น โดยเอตา ปาล์ม (Etta Palm d'Aelders)² ตั้งสมาคมรักชาติและสาธารณะกุศลของเพื่อนสังคมนิยม (Société patriotique et de bienfaisance des Amies de la Vérité) ขึ้นในค.ศ.1791 สมาคมนี้ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายทางการเมืองโดยตรง ทำให้ประสบความสำเร็จไม่มากนัก เดือนกรกฎาคม ค.ศ.1791 เธอตีพิมพ์ใบปลิวเรียกร้องให้มีสตรีอยู่ในคณะรัฐบาล สภานิติบัญญัติยินยอมให้เอตาอ่านฎีกาในสภาแต่ปฏิเสธข้อเสนอของเธอ

เห็นได้ว่าใน ค.ศ.1789 สตรีไม่มีสิทธิในการเลือกตั้ง มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ค.ศ.1791 ซึ่งถือเป็นการปฏิวัติทางการเมืองการปกครองของฝรั่งเศส เนื่องจากโครงสร้างเก่าถูกยกเลิกไปหมด รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีการกำหนดให้ฝรั่งเศสมีกษัตริย์ที่อยู่ภายใต้อำนาจรัฐธรรมนูญ กษัตริย์สูญเสียอำนาจในการคุมกองทัพ นักบวชและรัฐบาลท้องถิ่น มีการรับรองความเป็นคู่สมรสและมารดาของสตรี กำหนดให้มีการเลือกตั้ง แต่การเลือกตั้งนี้ยังไม่ถือเป็นประชาธิปไตย เพราะอำนาจนิติบัญญัติปฏิเสธสิทธิในการเลือกตั้งของสตรี พยายามหลีกเลี่ยงปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางเพศโดยไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่บุรุษที่ไม่มีเสียภาษีเช่นกัน ในขณะเดียวกันผู้แทนส่วนใหญ่ไม่ได้มีความสนใจในเรื่องความเท่าเทียมกันทางเพศ ในช่วงนั้นได้มีการเผยแพร่ใบปลิวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิรูปการแต่งงานและกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งสตรีในขณะนั้นสตรีหัวก้าวหน้ามองว่าขัดกับหลักเสรีภาพตามหลักการปฏิวัติ นอกจากนี้ยังมีการยื่นฎีกาหรือคำร้องซึ่งเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนให้มีการศึกษาแก่สตรีและการให้การดูแลแก่สตรีในขณะคลอดบุตร (Pétitions des femmes, 1789) มีการเรียกร้องการให้สตรีมีบทบาททางการเมืองในการมีตัวแทนเป็นสมาชิกสภา แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ

² เชื้อสายฮอลันดา เกิดในค.ศ.1743 ย้ายมาอาศัยในปารีสตั้งแต่ ค.ศ.1744 หลังจากที่มีสามีของเธอย้ายไปอาศัยอยู่ที่อินเดีย ปลายปีค.ศ.1790 - ต้นค.ศ.1791 เธอได้เข้าร่วมในกิจกรรมของสมาคมซึ่งเรียกร้องสิทธิทางการเมืองของสตรี

หนึ่งในสตรีที่มีบทบาทสำคัญคือ โอลิมเป้ เดอ กูร์ฌอง (Olympe de Gouges)³ เขียนงานหลายชิ้นที่เกี่ยวกับการยกเลิกการค้าทาส กฎหมายพลเมืองและสตรีกับการเมือง ถือเป็นสตรีคนแรกที่เรียกร้องความเท่าเทียมกันทางเพศ เป็นสัญลักษณ์ของการเคลื่อนไหวเพื่อเสรีภาพของสตรี « สตรีเกิดมาเป็นไทและมีสิทธิ์เท่าเทียมกับบุรุษ » และสิทธิความเป็นพลเมืองของสตรี « กฎหมายควรเคารพเจตจำนงทางสังคม พลเมืองทุกคนมีความเท่าเทียมกัน ดังนั้นกฎหมายควรกำหนดความเท่าเทียมกันทางเพศ » (Olympe de Gouges, 1791) อย่างไรก็ตามงานเขียนของเดอ กูร์ฌองไปโน้มน้าวทางนิยามกษัตริย์ค่อนข้างอนุรักษ์นิยมและต่อต้านการเคลื่อนไหวของประชาชน เดอ กูร์ฌองเสียชีวิตใน ค.ศ.1791 ให้พระนางมารีอังตัวเนตต์สนับสนุนบทบาทหน้าที่การเมืองของสตรี เหตุการณ์ที่เดอ กูร์ฌองเข้าไปเกี่ยวข้องคือ ใหญ่โตไปไม่รุ่ง ค.ศ.1792 สืบเนื่องจากการฆาตกรรมซิโมน (Simoneau)⁴ เธอเรียกร้องให้สภานิติบัญญัติให้สิทธิทุกอย่างที่สตรีพึงได้ วันที่ 3 มิถุนายน เดอ กูร์ฌองเข้าร่วมในพิธีเฉลิมฉลองรัฐธรรมนูญและถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อความไม่สงบ หลังจากที่รัฐธรรมนูญไม่ได้มีการระบุถึงการให้สิทธิเลือกตั้งแก่สตรี เดอ กูร์ฌอง เขียนงานปกป้องพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ซึ่งพวกปฏิวัติมองว่า มีแนวโน้มที่จะนิยมระบอบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ต่อมาเดอ กูร์ฌองแสดงความคิดเห็นนิยมสาธารณรัฐอย่างชัดเจน ต่อต้านการใช้อำนาจมากเกินไปของมงตาญาร์และโรเบสปีแยร์ (Robespierres) มีความใกล้ชิดกับพวกฉิรองแดง (Girondin) เดอ กูร์ฌอง ให้การต่อศาลกล่าวโทษอดีตกษัตริย์ก่อนหน้าหลุยส์ที่ 16 เดอ กูร์ฌอง ถูกจับในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1793 และถูกประหารชีวิตด้วยกิโยตินในวันที่ 3 พฤศจิกายนปีเดียวกัน ในข้อหาคุกคามต่ออธิปไตยและประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ.1791 อยู่ได้ไม่นานเพราะมีหลาย ๆ คนไม่พอใจ ไม่ว่าจะป็นกษัตริย์ไม่พอใจในเรื่องรัฐธรรมนูญสงฆ์ถือเป็นการลบหลู่ศาสนา ขุนนางสูญเสียอภิสิทธิ์ต่างๆ นักบวชสูญเสียอิทธิพลและที่ดินของศาสนจักร ชาวนาไม่มีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งหรือรับตำแหน่งราชการ สมาชิกวุฒิสภาไม่พอใจมีพรรคฉิรองแดงเป็นพวกหัวปานกลาง ตัวแทนจากชนบทเป็นชนชั้นกลางที่ร่ำรวย สนับสนุนการปกครองแบบเสรีและอีกพวกคือ ฉาโกแบง (Jacobin) เป็นพวกหัวรุนแรงให้อำนาจแก่ชนชั้นกรรมกรมากขึ้น ในขณะที่มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญใหม่ฝรั่งเศสก็ถูกรุกรานจากออสเตรียและปรัสเซียซึ่งกลัวว่าการปฏิวัติฝรั่งเศสจะเป็นแบบอย่างให้เกิดการปฏิวัติในประเทศของตน

³ เกิดในลองด็อก (Languedoc) ค.ศ.1748 ในครอบครัวชนชั้นกลาง แต่งงานตอนอายุ 17 ปีกับชายที่เธอไม่ได้รัก หลายปีต่อมาเดอ กูร์ฌองย้ายไปอยู่ปารีส เดอ กูร์ฌอง เขียนงานหลายชิ้นเกี่ยวกับปรัชญา การเมือง นิยายและบทละคร

⁴ นายกเทศมนตรีเอตัม (Etampes) ถูกสังหารเมื่อวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ.1792 ในกรณีการก่อการจลาจลเนื่องจากราคาข้าวสูงขึ้น

ตามรัฐธรรมนูญใหม่มีการรับรองสิทธิและหน้าที่ของคู่สมรสและความเป็นมารดาในรัฐธรรมนูญ 1791 ในวันที่ 20 กันยายน ค.ศ.1792 มีการออกกฎหมาย บัญญัติให้การหย่าร้างต้องเกิดขึ้นจากทั้งสองฝ่าย กฎหมายวันที่ 7 มีนาคม ค.ศ.1793 ให้สิทธิเท่าเทียมกันทั้งบุตรชายและบุตรสาวในการเป็นผู้รับมรดก แต่ประเด็นเรื่องสิทธิอื่นๆ ยังไม่ได้มีการกล่าวถึง นอกจากนี้สภานิติบัญญัติและสภาคนวงวนชั้นเห็นชอบกับการให้สัตยาบันปฏิญญาของสตรีในกองทัพปฏิวัติ สองสภาได้อนุมัติให้เงินช่วยเหลือและเงินชดเชยในกรณีที่เกิดความเสียหายจากสงครามกับออสเตรีย และมีการประดับยศให้กับผู้สตรีที่เข้าร่วมรบกับกองทัพ

1.3 สมาคมสตรีและกองกำลังอามาโซน (Amazon)

หลังฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ. 1792 มีการแสดงออกทางการเมืองของสตรีทั้งในลักษณะปัจเจกชนและในรูปแบบของสมาคมเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งของสตรีให้มากขึ้น จากบทบาทที่สำคัญของสตรีในการปฏิวัติ สตรีพยายามที่จะให้ตนเองขึ้นไปอยู่แนวหน้าของสังคม โดยการพยายามให้หลาย ๆ ชมรมหรือสมาคมต่างๆ รับสตรีเข้าเป็นสมาชิก สมาคมเป็นที่ ๆ สตรีมาชุมนุมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เผยแพร่แนวคิดในช่วงปฏิวัติ ร่วมกันร่างระเบียบทางการเมืองและสังคมและวางแผนยุทธศาสตร์ในอนาคต ดังนั้นสมาคมสตรีจึงเป็นเหมือนสถานที่ ๆ สะท้อนสติปัญญาทางการเมืองที่มีคุณค่าของสตรีที่เกี่ยวข้องกับทางการเมืองอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน

ค.ศ.1793 เป็นต้นไป สมาคมเก่าแก่และใหม่ได้ยอมรับให้สตรีเข้าเป็นสมาชิก ในปารีส สมาคมชายอิสระ (La Société des Hommes libres) เปิดรับสตรีเป็นสมาชิกในเดือนกันยายน ค.ศ.1793 เช่นเดียวกับกับสมาคมผู้รักชาติแห่งลักเซมเบิร์ก (La Société patriotique du Luxembourg) รับสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปีขึ้นไปเป็นสมาชิก คุณสมบัติในการเป็นสมาชิกเหมือนกับบุรุษทุกประการ แต่อย่างไรก็ตามจำนวนสมาชิกมีไม่เคยเกินหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมด แต่พวกเธอก็สามารถทำงานในหน้าที่ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้มีการก่อตั้งสมาคมที่สมาชิกมีแต่ผู้หญิงด้วย อย่างไรก็ตามสมาคมสตรีที่มีความสำคัญและมีบทบาทการเมืองอย่างมากได้แก่ สมาคมพลเมืองสตรีสาธารณรัฐปฏิวัติ (La Société des Citoyennes républicaines révolutionnaires) ตั้งขึ้นเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1793 โดยแกลร์ ลากอมป์ (Claire Lacombe - ในบางเอกสารใช้ชื่อว่า โรส ลากอมป์) และโปลีน เลอง (Pauline Léon) สมาคมนี้ตั้งขึ้นเพื่อศึกษารัฐธรรมนูญและกฎหมายต่างๆ ของสาธารณรัฐ เพื่อไม่ให้เกิดการเอารวัดเอาเปรียบสตรี

อย่างไรก็ตามกลุ่มสตรีได้มีการรวมตัวประชุมกันเพื่อหาหนทางในการตั้งกองกำลังสตรีและให้เป็นส่วนหนึ่งของกองทหารในรัฐบาลสาธารณรัฐ ซึ่งพวกเธอมองว่า เป็นความจำเป็นที่ต้องมีกองรักษาการณ์แห่งชาติสตรีโดยเฉพาะที่เรียกว่า อามาโซน (Iégions

d'amazones) โดยอามาซอนมีหน้าที่สนับสนุนในการส่งอาวุธยุทธโปกรณ์และเสบียง ส่งเสริมขวัญและกำลังใจของทหารและครอบครัว โดยเมริกูร์คาดหวังจะให้กองทัพอามาซอน เป็นกองกำลังรักษาการณ์ของสตรีที่ติดอาวุธประกอบด้วย หอก ปืน ดาบ โดยเธอพยายามแสดงให้เห็นว่าเป็นหน้าที่ของสตรีที่ต้องปกป้องมาตุภูมิ ในขณะที่เลองมีส่วนช่วยในการโฆษณาชวนเชื่อและทำกิจกรรมหลายอย่างที่เกี่ยวกับการปฏิวัติตั้งแต่ในช่วงที่มีการบุกคุกบาสตีลล์และแสดงตัวต่อต้านลาฟาแยตกับพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 โดยยื่นฎีการ่วมกับรายชื่อ 300 คนในนามของสมาชิกสมาคมภราดรภาพของทั้งสองเพศต่อสภานิติบัญญัติในวันที่ 6 มีนาคม ค.ศ.1792 เรียกร้องสิทธิสตรีในการครอบครองอาวุธและต่อสู้กับศัตรูของประเทศและการปฏิวัติ โดยการตั้งกองกำลังแห่งชาติที่เป็นสตรี ซึ่งสมาคมภราดรภาพของทั้งสองเพศรับสมาชิกอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี มารดาสามารถนำบุตรที่มีอายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่สมาคมกำหนดเข้าเป็นสมาชิกได้ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เมริกูร์เรียกร้องให้สตรีในฟอบูร์กลุกขึ้นจับอาวุธเมื่อวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ.1792 หลังจากนั้นในเดือนกรกฎาคมปีเดียวกัน สตรี 80 คน จากกลุ่มสตรีอิสระ (femmes libres) ยื่นฎีกาในแบบเดียวกับเมริกูร์ แต่ไม่สำเร็จเช่นเดียวกัน ในมาร์กเซยและอาร์ล (Arles) ก็มีความพยายามเรียกร้องให้สตรีมีสิทธิในการครอบครองอาวุธ ในมาร์กเซยมีการตั้งกลุ่มทหารบ้านโดยภรรยาของทหารของกองกำลังรักษาการณ์แห่งชาติ ในขณะที่นั้นหน่วยอามาซอน 154 หน่วยทั่วฝรั่งเศส

อย่างไรก็ตามเมื่อสงครามเริ่มขึ้นในเดือนเมษายน ค.ศ.1792 มีสตรีหลายคนเข้าร่วมรบกับกองทัพในฐานะปัจเจกชน มีทั้งสตรีที่ประจำการในหน่วยทหารปืนใหญ่ หน่วยเข็ญระเบิด หน่วยทหารราบ หนึ่งในนั้นคือพี่น้องตระกูลเฟร์นิกได้แก่ เฟลิซิเตและเตโอฟิล (Félicité et Théophile Fernig) มีสตรีอีกหลายคนที่ตั้งกายเหมือนกับบุรุษเข้าร่วมรบกับสามีหรือเพื่อนๆ ของเธอ เช่น โรส บูลียง (Rose Boullion) ซึ่งปล่อยแม่ที่ไม่สบายและลูกสองคนไว้และเข้าร่วมกองทัพกับกับสามีด้วยความสมัครใจ

ลาคอมบ์ยังคงพยายามยื่นคำร้องต่อสภานิติบัญญัติขอทำงานในกองทัพ สภาตัดสินใจให้มีการตีพิมพ์คำแถลงของลาคอมบ์ แต่ในเรื่องของการทำงานในกองทัพยังไม่ได้รับการอนุมัติในทันที ในวันที่ 10 สิงหาคม ค.ศ.1792 ลาคอมบ์และเมริกูร์เข้าร่วมในการบุกพระราชวังตุยเลอรี (Tuilerie) ในครั้งนี้มีสตรีหลายคนเข้าร่วมและได้มีการรับยศจากความดีความชอบที่ร่วมใจมดีด้วย หลังจากนั้นลาคอมบ์ได้เป็นโฆษกในสมาคมภราดรภาพของทั้งสองเพศ (Les sociétés fraternelles des deux sexes)

1.4 ยุคแห่งความโหดเหี้ยมและกลุ่มสตรีต่อต้านการปฏิวัติ

กลุ่มสตรีที่มีการรวมตัวกันที่เข้มแข็งมักออกมาทำกิจกรรมตามท้องถนนหรือยื่นฎีกาต่อสภาโดยเฉพาะการต่อต้านพรรคณิรงแดงผ่านผู้แทนจากชมรมฌาโกแบงเพื่อจะขออำนาจ

ในการเป็นตำรวจในกระบวนการยุติธรรมหรือการรักษาความปลอดภัยหน้าประตูทางเข้าสภา หลังจากการประหารพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ความรุนแรงในการปฏิวัติเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในปารีสระหว่างพวกฉิ่งแดงและพวกฉากโกแบง ฉากโกแบงดึงพวกสตรีชั้นล่างและพวกหัวรุนแรง (Enragés) มาร่วมในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1793 และสามารถยึดอำนาจได้สำเร็จ ตั้งศาลปฏิวัติเพื่อลงโทษศัตรูทั้งหลาย มอบอำนาจให้คณะกรรมการเพื่อความปลอดภัยของประชาชนเพื่อกำจัดศัตรูของประเทศ

ในวันที่ 31 พฤษภาคม - 2 มิถุนายน ค.ศ.1793 มีการจับพวกฉิ่งแดงและประหารชีวิต มานง โรลองด์ (Manon Roland) ผู้นำสตรีคนสำคัญของฉิ่งแดง ซึ่งสามีของเธอ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยตั้งแต่ ค.ศ.1792 หลังจากการสังหารฌอง ปอลล์ มาราท (Jean-Paul Marat) โดยชาร์ลอตต์ กอร์ดีย์⁵ (Charlotte Corday) จากเหตุการณ์นี้สตรีหลายคน เริ่มมีความขัดแย้งกับพวกผู้นำมงตาญยาร์ด (montagnards)⁶ วันที่ 16 กันยายน ค.ศ.1793 หน้าชมรมฉากโกแบง ลากอมป์ถูกกล่าวหาว่า สนับสนุนพวกฉิ่งแดง ทำให้ถูกกักขังแต่ในที่สุดก็ถูกปล่อยตัวออกมา ฝ่ายสาธารณรัฐคงดำเนินการปราบปรามพวกที่ถูกกล่าวหาว่าต่อต้านการปฏิวัติต่อไป โดยจับกุมพวกโสเภณีและอดีตขุนนางในชนบท

สถานการณ์ที่ตึงเครียดเช่นนี้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสตรีในสมาคมภราดรภาพและสมาคมสาธารณรัฐปฏิวัติซึ่งฝ่ายแรกมองว่าฝ่ายหลังเป็นตัวสร้างปัญหา ทำให้สตรีในสมาคมภราดรภาพประกาศต่อต้านสตรีในสมาคมสาธารณรัฐปฏิวัติ ความพยายามของพวกสตรีจากสมาคมสาธารณรัฐปฏิวัติสูญเปล่า ตัวแทนของพวกเขาได้รับเสียงโห่ไล่ในสภาคอนเวนชันและถูกห้ามไม่ให้เข้าไปในคอมมูน สภาที่ปรึกษาทั่วไปไม่ยอมรับการมีตัวแทนเป็นสตรี (Devance Louis 1977: 366) ในขณะที่พวกผู้ชายได้เดินทางมายังสภาคอนเวนชันเพื่อเรียกร้องให้มีการยุบสมาคมสตรี ความรุนแรงต่อต้านพวกสตรีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับในสภาคอนเวนชัน เกิดการต่อต้านพวกสมาคมสาธารณรัฐปฏิวัติที่ลาฮาล (La Hall) และเรียกร้องการนำตัวพวกสตรีที่เข้าข้างพวกฉิ่งแดงมาลงโทษในข้อหาที่ก่อความไม่สงบตามท้องถนน และเรียกร้องให้ตำรวจลับเสนอรายงานเกี่ยวกับสมาคมสตรีด้วย พวกสมาชิกสาธารณรัฐปฏิวัติมองว่า สตรีเป็นพวกบ้าที่ไม่สามารถควบคุมได้และเป็นอันตรายต่อสาธารณรัฐ จากข้อเสนอของผู้แทนฉากโกแบง ฌอง ปีแอร์ อองเดร อามาร์ (Jean Pierre André Amar) ในที่สุดสภามีมติให้ยุบทุกสมาคมสตรีในข้อหาที่ก่อความไม่สงบร้ายแรง ตามด้วยการออกกฎหมาย

⁵ ลูกสาวของขุนนางที่เมืองกียง (Caen) กอร์ดีย์ได้พบปะและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพวกฉิ่งแดงหลายคนซึ่งหนีไปอยู่ที่เมืองกียงหลังจากถูกไล่อายโดยสภาคอนเวนชัน กอร์ดีย์มองว่าการปฏิวัติสังหารคนโดยไร้เหตุผลและมาราทซึ่งเป็นพวกมงตาญยาร์ดต้องเป็นผู้รับผิดชอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงคิดที่จะสังหารเขา

⁶ กลุ่มทางการเมืองในสมัยการปฏิวัติฝรั่งเศสจนถึงสมัยสภาคอนเวนชัน นิยมระบอบสาธารณรัฐต่อต้านพวกฉิ่งแดง เป็นพวกฉากโกแบงหัวรุนแรง

ในวันที่ 30 ตุลาคม ค.ศ.1793 ห้ามตั้งสมาคมสตรีและห้ามไม่ให้สตรีไม่สามารถเข้ามายู่เกี่ยวกับการเมือง การกีดกันทางเพศเช่นนี้กระทำด้วยกำลังมีการตั้งองค์กรทางสังคมที่จะพยายามให้สังคมมีระเบียบพวกอนุรักษนิยมลงความเห็นเห็นว่า สตรีไม่เหมาะที่จะมีบทบาททางการเมือง โดยธรรมชาติและทัศนคติที่ค่อนข้างจะอนุรักษนิยม ในฤดูใบไม้ผลิ ค.ศ.1794 การปรามปรามพวกหัวรุนแรงส่งผลให้ลากอมบ์และเลองถูกจับ เลองถูกปล่อยตัวในเดือนสิงหาคม ลากอมบ์ปฏิเสธข้อกล่าวหาของรัฐบาลปฏิวัติและโรเบสปีแอร์ เธอถูกจองจำจนกระทั่งเดือนสิงหาคม ค.ศ.1795

จากความหวาดกลัวในยุคแห่งความหิวโหยในชนบทเริ่มมีการต่อต้านการปฏิวัติมากขึ้นจนกลายเป็นฐานสำคัญ โดยเฉพาะในวงเด (Vendée) และเบรอตตาญ (Bretagne) การต่อต้านการปฏิวัติเกิดขึ้นเพราะสตรีและบาทหลวง กลุ่มบาทหลวงซึ่งไม่ยอมสวามิภักดิ์ต่อรัฐธรรมนูญปฏิวัติ บอกชาวบ้านไม่ให้เสียภาษีเพื่อสร้างความยุ่งยากให้แก่รัฐ ในขณะที่สตรีมีการประกาศต่อต้านการปฏิวัติต่อหน้าคณะกรรมาการตรวจตรา ค.ศ.1793 ในวงเด สตรีปฏิเสธที่จะเข้าร่วมกองทัพปฏิวัติ และต่อต้านการปฏิวัติโดยซ่อนผลิตผลการเกษตรหรือช่วยเหลือพวกที่เป็นศัตรูของการปฏิวัติ โดยเฉพาะนักบวช มีการตั้งกองทัพอาามาโซนต่อต้านการปฏิวัติและกองทัพคาทอลิกและราชวงศ์ใน ค.ศ.1793-1796 เมื่อมีการเคลื่อนไหวอย่างลับๆ สตรีมักจะถูกใช้เป็นหมากในการก่อการ วันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ.1793 กองกำลังติดอาวุธวงเดซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวนาภายใต้การนำของบาทหลวง ได้ปะทะกับฝ่ายทหารสาธารณรัฐอย่างนองเลือด ทหารสาธารณรัฐได้เดินทางมาถึงหมู่บ้านเป้าหมายพบแต่สตรี ผู้บัญชาการทหารมีความคิดว่า สตรีเป็นอุปสรรคขัดขวางการตั้งสาธารณรัฐแต่ก็ไม่ได้ฆ่าสตรีพวกนั้นแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามการปรามปรามพวกต่อต้านปฏิวัติที่กลาซีแยร์ (Glacière) และองเซ (Angers) หนึ่งในสามของผู้เสียชีวิตคือสตรี

สถานการณ์ยังไม่ดีขึ้น มีการชุมนุมของสตรีระหว่างเดือนเมษายน - พฤษภาคม ค.ศ.1795 การชุมนุมนำไปสู่การก่อการก่อความไม่สงบและการปะทะกันในหลายรูปแบบ ในปารีสสตรีเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อสภาขอให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎหมาย โดยการใช้วิธีก้าวร้าวในการเสนอทัศนคติของตน ตะโกนและว่าร้ายผู้แทน และรวมตัวกันที่ประตูสภาเพื่อกันประตูทางเข้า วันที่ 20 พฤษภาคม ค.ศ.1795 ประธานสภามีคำสั่งให้ไล่สตรีเหล่านี้ออกจากการประชุม วันที่ 23 พฤษภาคม ค.ศ.1795 สภาได้ออกกฤษฎีกาห้ามการชุมนุมของสตรีมากเกินกว่า 5 คน โดยผู้ละเมิดกฏนี้จะได้รับโทษคือการจำคุก เห็นได้ว่า สตรีถูกห้ามมีสิทธิทางการเมือง สิทธิในการจัดตั้งองค์กรและสิทธิในการชุมนุม ถือเป็นจุดที่ทำให้บทบาทของสตรีทางการเมืองในฝรั่งเศสหยุดชะงักและต้องใช้ความพยายามในอีกหลายปีกว่าที่สตรีจะมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจัง

บทสรุป

การปฏิวัติฝรั่งเศสได้ให้โอกาสสตรีในการพิสูจน์ความสามารถในบทบาทที่มากกว่าการเป็นภรรยาและมารดาตามแบบการปกครองในระบอบเก่า ภายหลังจากการปฏิวัติเมื่อสถานการณ์บ้านเมืองสงบลง สตรีมีความพยายามที่จะจัดการปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างไรก็ตามจากปัญหาทางการเมืองที่เกิดความขัดแย้งในหมู่ผู้นำ เมื่อสตรีเรียกร้องถึงบทบาทของตนเองมากเกินไปและแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิดการกีดกันไม่ให้สตรีเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองตามไปด้วย

บรรณานุกรม

- Bély, Lucien. **La France moderne 1498–1789**. Paris : PUF, 2003.
- Condorcet, **Essai sur la constitution et la fonction des assemblees provinciales**. Paris : Didot, 1847–1849.
- De Gouge, Olympe. **Declaration des droits de la femme et de la citoyenne**, 1791.
- Devance Louis. “Le feminisme pendant la Revolution franeaise.” In **Annales historiques de la Revolution franeaise**, pp. 341–376. Ne229, 1977.
- Dermanjian, Geneviève, Jacques Guilhaumou et Martine Lapied (eds), **Femmes entre ombre et lumière : Recherche sur la visibilite sociales (XVIe – XXe siecle)**, Paris : Publisud, 2000.
- Fraisse, Geneiève, Michelle Perrot (ed). **Histoire des femmes**. Eure : Plon, 1997.
- Garnot, Benoet. **La population franeaise : aux XVIe, XVIIe et XVIIIe siecles**. Paris : Ophrys, 2005.
- Goubert, Pierre. **Beauvais et le Beauvaisis de 1600 – 1730 : Contribution l’histoire sociale de la France au XVIIe siècle**. Paris : Ecole pratique des Hautes–Etudes, VIe section, S.E.V.P.E.N., 1960.
- Gubin, Eliane. **Les revolutions du XVIIIe siecle et les femmes**. Bruxelles : Centre d’ Archives pour l’histoire des femmes, 2007.
- Lapied, Martine. “Parole publique des femmes et conflictualite pendant la Revolution dans le Sud–est de la France.” In **Annales historiques de la Revolution franeaise**, pp.47–62. Ne344, avril –juin 2006

Lapied, Martine. **Les femmes entre communautes traditionnelles et associations politiques**, Paris, 2008.

Michelet, Jules. **Les femmes de la revolution**. Paris : T.I Chap. V, 1855.

Petitions des femmes du Tiers-Etat au roi, 1er janvier 1789

Rose, Annette. **Citoyenne : Les Femmes et la Revolution Franealse**. Paris : Messidor, 1989.